

**УКРАЇНЬКА АСОЦІАЦІЯ
ВИКЛАДАЧІВ І ДОСЛІДНИКІВ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ**

**УКРАЇНСЬКИЙ ЩОРІЧНИК
З ЄВРОПЕЙСЬКИХ
ІНТЕГРАЦІЙНИХ СТУДІЙ**

Випуск II

**УКРАЇНА – ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ:
ВІД ПАРТНЕРСТВА
ДО АСОЦІАЦІЇ**

УКРАЇНЬКА АСОЦІАЦІЯ ВИКЛАДАЧІВ І ДОСЛІДНИКІВ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОРІЧНИК
З ЄВРОПЕЙСЬКИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ СТУДІЙ

**УКРАЇНА – ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ:
ВІД ПАРТНЕРСТВА ДО АСОЦІАЦІЇ**

Випуск II

**Терен
2019**

УДК 339.94
ББК У5 Б14

*За повного або часткового використання матеріалів
посилання на видання обов'язкове.
Матеріали надруковані методом прямого відтворення тексту,
наданого авторами, які несуть відповідальність
за його достовірність, зміст і стилістику,
за правильне цитування джерел та посилання на них.
Організаційний комітет не несе відповідальності за погляди,
висловлені авторами матеріалів.*

Україна – Європейський Союз: від партнерства до асоціації: Український Щорічник з Європейських Інтеграційних Студій. Вип. II. – Луцьк, Терен, 2019. – 376 с.

У Щорічнику вміщені статті учасників міжнародної науково-практичної конференції, метою якої було представити освітянський досвід у сфері викладання та дослідження європейських інтеграційних процесів в Україні та за її межами.

Щорічник підготовлено та видано за кошти проекту Асоціації: 575385-EPP-1-2016-1-UA-EPPJMO-SUPPA «Більш широке висвітлення європейської інтеграції у викладанні та наукових дослідженнях», що здійснюється за підтримки Програми ім. Жана Моне Еразмус+

Ukraine – European Union: From Partnership Towards Association. The Ukrainian Yearbook of the European Integration Studies. II. – Lutsk, Teren, 2019. – 376 p.

The publication was initiated by the Ukrainian Association of Teachers and Researchers of European Integration and was implemented within the framework of the project 575385-EPP-1-2016-1-UA-EPPJMO-SUPPA: “Enhanced Visibility on European Integration Teaching and Research”.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ISBN 978-617-7680-25-2
ISBN 978-617-7680-26-9 (вип. II)

© Українська Асоціація Викладачів і
Дослідників Європейської Інтеграції, 2019
© Автори статей, 2019

ЗМІСТ

Анісімов В. ПРИРОДНО-ТЕХНОГЕННІ ЗАГРОЗИ З ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ПРОЦЕСІВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	10
Антонюк Н., Краєвська О. РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ВИКОНАННЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ ІЗ ЄС	18
Ашихмін І. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ПРАВОВИХ НОРМ ЄС ДО НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ЗАХИСТУ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ	31
Бертолон О. ЩОДО ЗАГОСТРЕННЯ УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКИХ ВІДНОСИН У КОНТЕКСТІ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ	38
Біла С. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ НА ОСНОВІ СПІВРОБІТНИЦТВА З КРАЇНАМИ ЄС У СФЕРІ «ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ»	46
Бордун О., Хауляк Я. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОГРАМИ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ПОЛЬЩА-БІЛОРУСЬ-УКРАЇНА 2014–2020 У СФЕРІ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	57
Букатова Д. ЕЛЕКТРОННІ ДОВІРЧІ ПОСЛУГИ В УКРАЇНІ: РЕВОЛЮЦІЙНІ КРОКИ НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОПИ	66
Вербицька Г. РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС ПІСЛЯ УКЛАДЕННЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ	72
Галецька Н. ВИНЯТКИ В УГОДІ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС: МОЖЛИВІСТЬ ДЛЯ ШИРОКОГО МАНЕВРУ ЧИ ВУЗЬКИЙ ПРОХІД	80
Головко-Гавришева О. LEGAL ASPECTS OF THE COOPERATION BETWEEN UKRAINE AND THE EUROPEAN UNION IN THE AREA OF CONSUMER PROTECTION	92

Грицаєнко Л.	
ПОВАГА ДО ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ЯК ЕЛЕМЕНТ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ	98
Замковий Р.	
РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	105
Зеленко В., Зеленко Н.	
РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНИХ СИСТЕМ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ	113
Зубайр А.	
СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ЄС В РАМКАХ ПРОГРАМИ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГОТОВНОСТІ І РЕАГУВАННЯ НА ПРИРОДНІ ТА ТЕХНОГЕННІ КАТАСТРОФИ ..	127
Кічера Н., Сурніна-Далекорей О.	
УКРАЇНА – ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ: СПІВПРАЦЯ У ФОРМАТАХ «СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА» ТА «В4+»	133
Кіш Є.	
ЄВРОПЕЙСЬКЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО РЕГІОНІВ УКРАЇНИ ТА ЄС	143
Корольчук Л.	
ДОСВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ УКРАЇНОЮ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄС	151
Кузьма В.	
СПІЛЬНІ ПРОГРАМИ ЯК ОСОБЛИВА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ФОРМА СПІВРОБІТНИЦТВА РАДИ ЄВРОПИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ З УКРАЇНОЮ	160
Мелнук О.	
EU EXPERIENCE IN THE FIELD OF ENVIRONMENTAL EFFICIENCY: LESSONS FOR UKRAINE	170
Мітрофанова О.	
УКРАЇНА-ЄС: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ	177
Мишковська О.	
ЛЕГІТИМАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	185
Павліха Н., Хомюк Н.	
ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	196

Петрашко Л. УКРАЇНА НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЕКОЛОГІЧНИХ СТАНДАРТІВ	205
Погорєлова І. ПОМІСНІ ЦЕРКИ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА ПРОЦЕС ВИЗНАННЯ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ	210
Поліщук Я. ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ ЄВРОМАЙДАНУ	221
Романів П. АКТИВИ МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ ЖИДАЧІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	231
Рубаха М., Ткачик Л. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ЕКОНОМІКО-ТОРГОВЕЛЬНИЙ АСПЕКТ	238
Сердюк Т., Франишина С. ЕНЕРГЕТИЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ В УКРАЇНІ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР	246
Серняк О. «QUO VADIS», БІЗНЕС В УКРАЇНІ? ЯК ЗМІНИЛИСЯ МІСІЇ ВІТЧИЗНЯНИХ КОМПАНІЙ ПІСЛЯ ПІДПИСАННЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ З ЄС	254
Ставицький А., Харламова Г. АНАЛІЗ ТОРГІВЛІ МІЖ КРАЇНАМИ ЄС ТА УКРАЇНОЮ ЗА ДОПОМОГОЮ ГРАВІТАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ	264
Сухіна О. НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ УКРАЇНИ З ЄС ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ТРАНСКОРДОННИХ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ТА ОХОРОНИ ПРИРОДИ	273
Тодоров І. ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ (2014–2019): ЕКСПЕРТНИЙ ПОГЛЯД	287
Федунь М. АДАПТАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ В КОНТЕКСТІ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ	294

Федунь О.	
ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ	301
Федько Я.	
ІНВЕСТИЦІЙНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ: ДИНАМІКА ТА РОЗВИТОК НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	311
Червякова О.	
РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ В УКРАЇНІ	320
Чулінда Л.	
АДАПТАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ACQUIS ЄС	328
Шаран О.	
ПОЗИЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКОГО КОНФЛІКТУ	335
Шевченко (Каплюченко) Т.	
СУЧАСНИЙ СТАН РЕФОРМУВАННЯ СФЕРИ ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ПОЛОЖЕНЬ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС	344
Шевчук В.	
ПЕРЕДУМОВИ І ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СКЛАДАННЯ ЗВІТУ ПРО УПРАВЛІННЯ У КОНТЕКСТІ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ЄС В ГАЛУЗІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ	354
Широкова М.	
УКРАЇНА НА РИНКУ БІЗНЕС-ПОСЛУГ ЄС: ПЕРСПЕКТИВИ І СТИМУЛИ РОЗВИТКУ	364

Дорогі друзі,

пропонуємо Вашій увазі другий випуск «Українського Щорічника Європейських Інтеграційних Студій», що є однією з ініціатив Української Асоціації Викладачів та Дослідників Європейської Інтеграції (arpei.com.ua). Це періодичне академічне видання покликане слугувати своєрідним індикатором розвитку Європейській Студій в Україні, на сторінках якого українські науковці мають можливість висвітлювати результати власних досліджень з різних аспектів євроінтеграційної тематики та краще популяризувати академічний доробок з питань об'єднавчих процесів на європейському континенті, зокрема щодо відносин України з Європейським Союзом.

Видання Щорічника є важливою складовою Проєкту Асоціації 575385-EPP-1-2016-1-UA-EPPJMO-SUPPA: «Більш широке висвітлення європейської інтеграції у викладанні та наукових дослідженнях», який Українська Асоціація Викладачів та Дослідників Європейської Інтеграції реалізує за підтримки Програми ЄС Еразмус+ на пряму ім. Жана Монне.

Зусилля Асоціації спрямовані на підвищення фаховості та сприяння динамічнішому розвитку євроінтеграційних досліджень в Україні, що передбачає проведення різних заходів освітнього та наукового характеру, зокрема конференцій, семінарів, круглих столів, тренінгів, а також публікації їхніх результатів і поширення се-

ред наукової громадськості та широкого загалу українців.

У цей випуск Щорічника включені публікації доповідей українських науковців, що були представлені 19 березня 2019 р. у рамках міжнародної науково-практичної конференції «УКРАЇНА – ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ: ВІД ПАРТНЕРСТВА ДО АСОЦІАЦІЇ», яка була присвячена 25-річчю підписання угоди про партнерство і співробітництво між Україною та ЄС.

Ініціатором її проведення виступила Українська Асоціація Викладачів та Дослідників Європейської Інтеграції. Основною метою конференції було комплексно (пере)осмислити різні аспекти двосторонніх відносин між Українською державою та Європейським Союзом упродовж останньої чверті століття, обговорити ключові здобутки і головні виклики взаємодії України з ЄС у майбутньому та поділитись рефлексіями щодо сучасних трендів європейських інтеграційних процесів.

Співорганізатором конференції став Львівський національний університет імені Івана Франка, зокрема його факультет міжнародних відносин.

Конференція вже традиційно було організовано у співпраці з ініціативою «Європейській парламент – до Кампусу». До її проведення також долучилась Українська Асоціація Міжнародного Права.

Цьогоріч конференція також відбувалась за підтримки програми Львівської Міської Ради «Львів Науковий».

Серед учасників були експерти з Великої Британії, Польщі та Макао, а також українські науковці з різних міст України: Бердянська, Вінниці, Глухова, Дніпра, Дрогобича, Запоріжжя, Івано-Франківська, Києва, Кривого Рогу, Луцька, Львова, Маріуполя, Одеси, Полтави, Сум, Ужгорода, Умані, Харкова, Черкас, Чернівців.

Вітчизняні та закордонні доповідачі на пленарному засіданні зосередились на як на досягненнях, так і

проблемах, у розбудові відносин між Україною та Європейським Союзом. У рамках тематичних секцій конференції були виголошені доповіді з різних аспектів двосторонньої співпраці. Ви маєте можливість детально ознайомитися з їхнім змістом на сторінках другого випуску «Українського Щорічника Європейських Інтеграційних Студій».

*З повагою,
Українська Асоціація Викладачів та Дослідників
Європейської Інтеграції*

Сердюк Т.,
*к.е.н., доцент кафедри
будівництва, міського
господарства та архітектури*
Франишина С.,
*аспірант кафедри будівництва,
міського господарства та
архітектури,
Вінницький національний
технічний університет*

ЕНЕРГЕТИЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ В УКРАЇНІ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР

THE ENERGY EFFICIENCY IN UKRAINE: EUROPEAN MEASUREMENT

Анотація. У статті розглянуто довгий та тернистий шлях України в ЄС в аспекті вирішення проблем енергетичної ефективності та енергозбереження. Проаналізовано основні статистичні та енергоекономічні індикатори виробництва основних видів будівельних матеріалів в країнах ЄС. Представлено порівняльні показники енергоемності ВВП України та інших європейських країн. Здійснено критичний аналіз національних особливостей в досягненні високих стандартів з енергетичної ефективності. Охарактеризовано перспективні напрямки становлення України як європейської країни в частині ефективного та раціонального споживання паливно-енергетичних ресурсів.

Ключові слова: євроінтеграційні процеси, енергетична ефективність, енергоемність, державна політика, промисловість будівельних матеріалів.

Annotation: In this article the long way of Ukraine's European integration in the sphere of energy efficiency is discussed. The main statistic and energy coefficients on embodied energy in different construction materials are analyzed. Also, the comparative analysis of energy intensity indicator in Ukraine and other European countries is represented. The perspective directions of energy efficiency improvements in Ukraine are given.

Keywords: European integration process, state policy, energy efficiency, embodied energy, building materials.

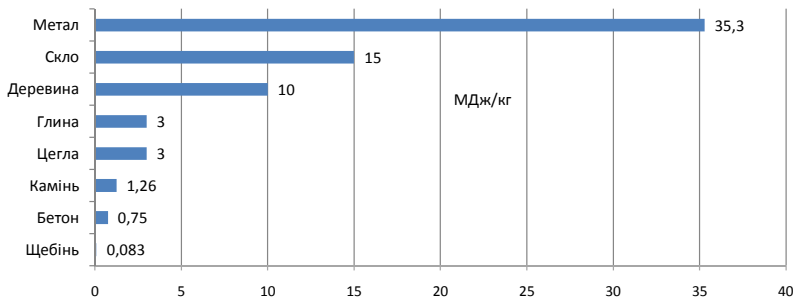
Євроінтеграційні процеси в Україні набувають масштабного значення, що стосується різноманітних сфер господарювання. Не виключенням є процеси підвищення енергетичної ефективності та популяризація енергозбереження як важливого аспекту розвитку економіки будь-якої країни. Досвід розвинених країн свідчить, що швидке досягнення міжнародної конкурентоспроможності національної економіки можливе там, де основним пріоритетом державної політики постала енергоефективність. Якщо в Західній Європі величина потенціалу енергозбереження становить 10–20% від обсягів споживання енергоресурсів, то в Україні воно перевищує 45% [3, с.83].

Країни ЄС величезне значення приділяють проблемі енергозбереження та процесам підвищення енергетичної ефективності, зокрема і в будівельній галузі. На європейському рівні ця проблематика розглядається крізь призму п'яти основних напрямків, як важливих джерел зниження енергетичного споживання, що базуються на комплексній оцінці життєвого циклу будівельного об'єкту. Враховується, зокрема, енергоемність ресурсу на стадії видобування та виробництва, затрачена енергія при транспортуванні матеріалів, паливно-енергетичні витрати при зведенні будівельного об'єкту, енергетична потреба впродовж усього терміну експлуатації та енерговитрати внаслідок утилізації цього об'єкту. Такий підхід забезпечує комплексну оцінку напрямків зниження рівня енергетичного споживання на кожному етапі життєвого циклу будівельного об'єкту [5].

Основним законодавчим інструментом для досягнення високих енергетичних показників в будівлях в країнах ЄС є Директива про енергетичну ефективність будівель (2010/31/EU). Згідно даного документу, країни-члени зобов'язались мінімізувати енергетичне споживання як при зведенні нових, так і в існуючих будівлях та забезпечувати відповідну сертифікацію об'єктів житлового фонду. Застосування енергетично ефективних будівельних матеріалів з порівняно нижчими показниками спожитої енергії при

будівництві – один із стратегічних напрямків зниження рівня енергетичної залежності країни.

Усвідомлюючи пряму залежність майбутньої вартості будівельного об'єкту від вартості будівельних матеріалів, що формують основну статтю кошторисних витрат, в країнах ЄС реалізуються напрямки зниження енергоємності ще на стадії виробництва. Відповідно стратегічне значення мають показники енергоємності (energy intensity або embodied energy) виготовлення окремих видів будівельних матеріалів. Обсяги спожитої (уречвленої) енергії для виробництва основних видів будівельних матеріалів в країнах ЄС представлено на рис.1.

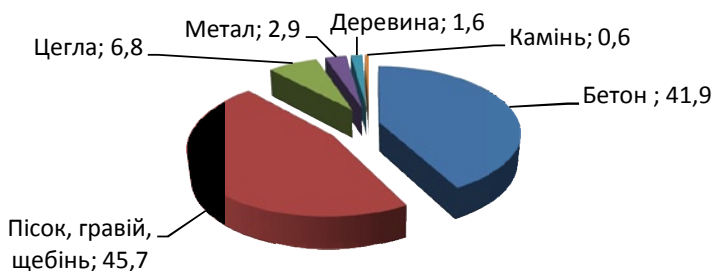
Рис. 1 Обсяги енергетичного споживання на виробництво окремих видів будівельних матеріалів країнами ЄС (EU27) [8, с. 35]

Найбільш енергоємними в країнах ЄС залишаються процеси виробництва металевої продукції, хоча його частка в загальному річному споживанні для потреб будівництва залишається незначною - на рівні 3%.

За даними [8, с. 36] країни ЄС (EU27) в середньому споживають від 1,2 до 1,8 млн. т будівельних матеріалів на одного мешканця. Такий рівень споживання вимагає значних витрат паливно-енергетичних ресурсів, що складає близько 2,0-2,8 млн. ТДж (48-65 млн. т н.е.) щорічно. В структурі споживання найбільшу питому вагу складають бетон та заповнювачі до бетону (пісок, щебенева продукція, гравій) 42% та 45,7% відповідно (рис. 2).

Наразі в європейських країнах проблема енергозбереження стоїть дуже гостро, що пояснюється усвідомленням неминучості вичерпання природних ресурсів, нагальною проблемою глобального потепління внаслідок надмірних викидів вуглекислого газу, проблем, пов'язаних з утилізацією будівельних відходів та багато інших екологічних аспектів.

Європейський досвід підтверджує, що енергозбереження та заходи з підвищення енергетичної ефективності – це перш за все процес інвестування в інноваційний розвиток та технологічну модернізацію виробництва. І навпаки, високий потенціал зниження енергоємності сприятиме розвитку інноваційної інфраструктури із подальшим інвестиційним забезпеченням.

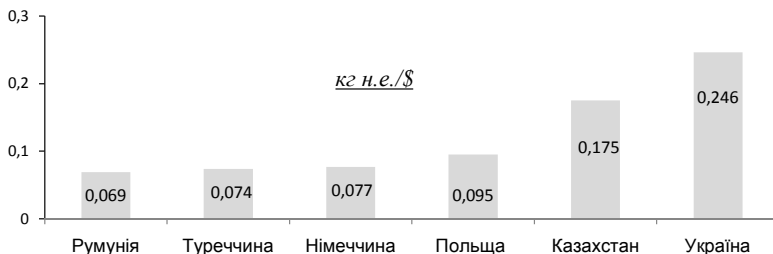
Рис. 2 Структура річного споживання будівельних матеріалів країнами ЄС (EU27), %

(складено на основі [8, с.21])

Енергозбереження та діяльність, спрямована на підвищення енергетичної ефективності – ключовий аспект забезпечення конкурентоспроможності, особливо в умовах високої енергоємності виробництва. Український промисловий сектор сьогодні, за різними оцінками, використовує застарілі технології, виробниче обладнання та устаткування нарівні тих, що експлуатувалися в розвинених країнах світу ще в 80-90-х роках минулого століття. Непоодинокі випадки мають місце, коли на вітчизняних підприємствах застосовуються енергоємні технології, що використовуюва-

лись в Європі ще в 60-х роках і на сьогодні визнані неефективними та «вмираючими» [1].

Внаслідок такого технологічного відставання Україна, порівняно з іншими європейськими країнами, характеризується високою енергоємністю національної економіки (рис. 3). В глобальному рейтингу енергоефективності за 2017 рік, складеному Міжнародним економічним форумом, Україна займає 73 місце із 127 країн-учасників. Цим самим, наша країна поступилась практично усім європейським країнам, а рівень ефективності споживання енергоресурсів прирівнюється до таких держав, як Нікарагуа та Гана. За показниками виробництва одиниці спожитої енергії Україна займає 119 місце та 122 місце за показником імпортозалежності (величина імпорту перевищує 12% ВВП) знову ж із 127 країн-учасниць рейтингу. У 2017 році обсяг споживання природного газу в Україні склав 32 млрд. м³, з яких 14 млрд. м³ (майже 50%) імпортовано з країн Європи.

Рис. 3 Порівняльні обсяги енергоємності (the energy intensity of the GDP) деяких країн світу у 2017 р.

(складено авторами на основі [6])

Енергоємність національної економіки характеризується досить слабкою динамікою. Так, на початку 90-х минулого століття цей показник становив 0,62 кг н.е./\$, у 2000 році його значення склало 0,52, а у 2010 році – 0,35. Хоча, за останні роки активна державна політика та дієві механізми стимулювання енергозбереження сприяли суттєвим зрушенням в цьому напрямку.

В Україні найбільшим споживачем паливно-енергетичних ресурсів залишається промисловий сектор. Найбільш енергоємними є виробництва сталі та чавуну. Питомі витрати природного газу у доменному виробництві складають близько 100 м³/т чавуну, а в перерахунку в умовне паливо питоме споживання становить – 750 кг у.п./т, в порівнянні із 230-270 кг у.п./т, що характерно для європейських країн.

Сектор промисловості будівельних матеріалів формує величезна кількість підприємств з давньою радянською історією та відповідним виробничо-технологічним забезпеченням. Основними споживачами паливно-енергетичних ресурсів залишаються підприємства цементного виробництва, скла та цегли.

На підприємствах цементної промисловості відбулось суттєве скорочення питомих витрат енергоносіїв. Так, у 2015 році (починаючи з 2016 року статистичні дані щодо питомих витрат енергоресурсів на виробництво промислової продукції відсутні) використано умовного палива (природний газ) – 62,5 кг у.п./т, порівняно із 178,3 кг у.п./т у 1996 році. Зниження питомих витрат енергоресурсів відбулось і на підприємствах цегельного виробництва у 2015 році порівняно із 1995 роком. Так, у 1995 році на виробництво однієї тисячі штук цегли було затрачено 216,4 кг умовного палива (природний газ) та 107,1 кВт/год. електричної енергії. У 2015 році на аналогічні потреби виробництва затрачено 170,3 кг умовного палива або на 13,8% менше та відповідно – 101,2 кВт/год. електроенергії, що менше на 3,5% ніж у 1995 році[2, с.263-264].

Ще в минулому столітті був спроектований курс України в ЄС, проте реальні зрушення та очевидні результати датуються лише сьогодні. В першу чергу відчуваються зміни в державному регулюванні сферою енергоефективності. В Україні діє велика кількість документів, що регулюють питання енергоефективності. Це і Національний план дій з енергоефективності та Дорожня карта до нього, також на національному рівні імplementовано низку Директив ЄС в сфері енергоефективності та енергозбереження[8]. Сьогодні в країні діють державні програми з реальним фінансуванням, а саме Урядова програма «теплих» кредитів, державна програма часткової компенсації уте-

плення помешкань, що включає заходи з теплової модернізації усіх конструктивних елементів будинку.

Лише останні два роки почав масово працювати «зелений» тариф, хоча відповідна законодавча база сформована давно, проте він був доступний для дуже вузького кола споживачів-монополістів та тривалий час цей ринок був закритий для інших промислових та приватних інвесторів. В першу чергу на державному рівні послабшали адміністративні перешкоди та ринкові бар'єри для внутрішніх споживачів на видачу «зелених» тарифів[9]. Сьогодні в Україні ціна «зеленого» тарифу складає 15 євроцентів за кВт/год. і є однією з найбільших у світі (для порівняння у Німеччині – 4-5 євроцентів за кВт/год.). Усі ці фактори сприяли стрімкому розвитку альтернативної енергетики і вже у 2018 році сумарна потужність сонячних електростанцій перевищила 1,2 ГВт, а залучений інвестиційний ресурс склав 2,55 млрд. євро (2012-2017 р.р.).

Цілком очевидно, що в результаті такої активізації зросло цінове навантаження на внутрішньому ринку, і як наслідок спричинило суттєве зростання тарифів на електроенергію як для промислових споживачів, так і для населення. Тому, наразі гостро постало питання перегляду основного тарифу на «зелену» енергію та поступовий перехід до «зелених» аукціонів (Верховна Рада у першому читанні ухвалила відповідний законопроект). Проведення таких аукціонів сприятиме встановленню справедливих тарифів та забезпечить конкурентні умови серед інвесторів.

Підписавши угоду про асоціацію з Європейським союзом, Україна тим самим зобов'язалась відповідати високим стандартам з енергетичної ефективності. Тривалий період досить наповнене законодавство з енергоефективності залишалось просто паперовими деклараціями та не реалізованими документами. Сьогодні завдяки особливим зусиллям державної політики та європейській підтримці вдалося запустити механізм практичної реалізації багатьох норм законодавчої бази та досягти реальних зрушень в сфері енергозбереження та енергетичної ефективності.

Проте для вирішення всіх задач, що стоять перед Україною в сфері підвищення енергетичної ефективності економіки, від української влади та суспільства вимагається

ще багато зусиль, які мають ґрунтуватись на свідомому сприйнятті необхідності вирішення проблем енергозбереження як засобу підвищення рівня енергетичної безпеки, екологічних показників, конкурентоспроможності економіки тощо.

Список використаних джерел:

1. Кузьмін В. Дорога неефективність. Чому Україна втрачає енергію? Офіційний сайт УНІАН. Електронний ресурс. – Доступний з: <https://economics.unian.ua/energetics/10355241-doroga-neeftivnist-chomu-ukrajina-vtrachaye-energiyu.html>

2. Питомі витрати енергоресурсів на окремі види продукції / Статистичний щорічник України 2015. Держ. комітет статистики України. – Київ. – 2016. – 575 с. – С. 263-264.

3. Сердюк Т. В. Організаційно-управлінське забезпечення процесу підвищення енергетичної ефективності виробництва [Текст] / Т. В. Сердюк, С. Ю. Франишина // Наук.-техн. зб. «Будівельне виробництво». - 2017. - Вип. 62. - С. 83-87.

4. Сердюк Т. В. Особливості державної політики в стимулюванні використання відновлювальних джерел енергії в Україні [Текст] / Т. В. Сердюк, С. Ю. Франишина // Розробка та вдосконалення енергетичних систем з урахуванням наявного потенціалу альтернативних джерел енергії : колективна монографія / за ред. О. О. Горба, Т. О. Чайки, І. О. Яснолоб. – Полтава : ТОВ НВП «Укрпромторгсервіс», 2017. – С. 79-87.

5. Bozic J. Energy efficiency in the construction. South Eastern Regional Conference on Sustainable Energy November 25 th – 26 th 2011, Banja Luka. Institute of protection, ecology and informatics – Banja Luka. – Електронний ресурс. Доступний з: http://see-net.net/uploads/seenet/document_translations/doc/000/000/046/Energy_efficiency_in_the_construction.pdf?1322851276

6. Energy intensity of GDP at constant purchasing power parities. Global Energy Statistical Yearbook 2017. – Електронний ресурс. Доступний з: <https://yearbook.enerdata.net/energy-intensity-GDP-by-region.html> .

7. Global Energy Architecture Performance Index Report 2017. The World Economic Forum. 91-93 route de la Capite CH-1223 Cologny/Geneva Switzerland – Електронний ресурс. Доступний з: www.weforum.org

8. Resource efficiency in the building sector. Final report. Copenhagen resource institute. 2014. – Електронний ресурс. Доступний з: <http://ec.europa.eu/environment/eussd/pdf/Resource%20efficiency%20in%20the%20building%20sector.pdf>

9. Transformation of international economic relations: modern challenges, risks, opportunities and prospects: collective monograph / Serdyuk T., Franishina S. European integration processes in Ukraine in the sphere of energy efficiency // edited by M. Bezpartochnyi, in 3 Vol. / ISMA University. – Riga: «Landmark» SIA, 2017. – Vol. 3. – 197 p. – 187-194.

Серняк О.,

кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

**«QUO VADIS»¹, БІЗНЕС В УКРАЇНІ?
ЯК ЗМІНИЛИСЯ МІСІЇ ВІТЧИЗНЯНИХ КОМПАНІЙ
ПІСЛЯ ПІДПИСАННЯ УГОДИ
ПРО АСОЦІАЦІЮ З ЄС**

**«QUO VADIS», BUSINESS IN UKRAINE?
HOW CHANGED THE MISSIONS OF DOMESTIC
COMPANIES AFTER THE EU ASSOCIATION
AGREEMENT SIGNING**

---

¹ Quo Vadis? – латинський вираз, що означає «Куди прямуєш?». У переносному сенсі є пропозицією (у формі питання), задуматися, чи правильно людина живе, чи туди йде у своєму житті, чи правильні його життєві цілі, цінності тощо. Використовується також у прямому сенсі, як жартівливо-урочиста форма питання про кінцеву мету будь-якого руху.